

PROSTORNI UVJETI ZA JAVNE BIBLIOTEKE

SPATIAL CONDITIONS FOR PUBLIC LIBRARIES

**Mr. Zijada Đurđević Alidžanović,
d.i.a., NUB BIH**

Sažetak: U članku su dati elementarni prostorni uvjeti vezani za važeće standarde i normative za objekte biblioteka. Dati su normativi za potrebne prostore biblioteka, njihovo dimenzioniranje i međusobna povezanost.

Ključne riječi: bibliotečki prostor, normativi, standardi

Summary:

The article presents rudimentary spatial conditions related to standards and regulations for library's buildings. The regulations for necessary library's premises, their scaling and correlation are also presented.

Keywords: library's premises, regulations, standards

UVOD

Smještanje biblioteka u samostane i dvorce pripada dalekoj istoriji kao i njihova «dostupnost».

Biblioteke su davno prestale biti samo spremišta građe i kroz istoriju su u potpunosti izmijenile svoju funkciju, a time i svoj izgled.

Moderne tehnologije su mnogostruko doprinijele da se u potpunosti izmijeni funkcija, njihova prostorna organizacija, kao i navike i zahtjevi korisnika.

Danas se od zgrada biblioteka traži da obezbijede optimalne uvjete za rad korisnika i zaposlenih, te siguran i uslovan smještaj bibliotečke građe.

Bosna i Hercegovina nema standarde koji reguliraju ovu problematiku, ali je u obavezi primjenjivati jugoslovenske standarde za prostorije i opremu biblioteka iz 1977. godine.

LOKACIJA BIBLIOTEKE

Sadržaj i namjena objekata biblioteke određuju njen položaj u mjestu, u gradu. Objekti biblioteka treba da imaju atraktivne lokacije, sa dobrim prometnim vezama i treba da su locirani u blizini obrazovnih institucija (škola, fakulteta) i naselja.

Kod izbora lokacija treba izbjegavati lokacije sa velikim zagađenjem i bukom i nastojati odabrati lokalitet sa već izgrađenom infrastrukturom i povoljnim

geomehaničkim nalazom. Izgrađena infrastruktura i dobra nosivost terena će značajno smanjiti troškove gradnje budućeg objekta.

VELIČINA OBJEKTA I DISPOZICIJA

Veličina objekta biblioteke je regulirana standardima koji su uvjetovani tipom biblioteke, ali su osnove za projektiranje prostora iste.

Tip biblioteke određuje njene sadržaje, veličinu pojedinačnih prostora, njihovu organizaciju i međusobne veze.

- Veličina prostora javnih biblioteka se određuje prema veličini knjižnog fonda i prema broju stanovnika u naselju koji gravitiraju određenoj biblioteci.

- Minimalna površina javne biblioteke je 100 m² (za pozajmicu i smještaj), i mora imati minimalno 10 čitaoničkih mjesta.

- Ako je javna biblioteka u sastavu nekog drugog objekta, onda bibliotečki prostori moraju biti izdvojeni od ostalih prostora, uz preporuku da biblioteka ima poseban ulaz.

Javne / narodne biblioteke treba da imaju sljedeće prostore :

ulazni hol
garderobu,
izložbeni prostor
prostor za katalog
prostor za informacije
prostor za pozajmno odjeljenje
prostor za dječiji odjel
čitaonicu
spremište knjiga (za knjige koje nisu u slobodnom pristupu)
prostor za rad osoblja
sanitarni prostori
pomoćni prostori

Veće javne/ narodne biblioteke koje imaju vlastite objekte treba da imaju i : sale za sastanke, knjižare, klubove knjiga, čajne kuhinje, reprografske službe, knjigoveznice, radionice i sl.

Svi nabrojani prostori treba da imaju zadovoljavajuću površinu poštujući prostorne zahtjeve (broj čitalačkih

mjesta, m² skladišnog prostora, m² po zaposlenom).

Poštovanje funkcionalnih sklopova u biblioteci će omogućiti dobre veze (posredne i neposredne) između pojedinih segmenata. Dobre primarne i sekundarne veze će omogućiti pravilne « puteve knjige, zaposlenih i korisnika ».

Prostore treba tako organizirati da budu maksimalno fleksibilni i transformabilni, jer se pred biblioteke danas postavljaju mnogostruki zahtjevi : maksimalna orijentiranost prema korisniku, slobodan pristup građi, te individualnost radnog prostora.

VELIČINE PROSTORA BIBLIOTEKE

Potrebne površine pojedinih prostora se određuju :
prema veličini knjižnog fonda :

- 200 knjiga / m² za smještaj u slobodnom pristupu
- 250 knjiga / m² za smještaj u magacinskom prostoru,
- prema broju čitaoničkih mjesta :
 - 1,5 čitaoničko mjesto / 1000 stanovnika, odnosno
 - 2,50 m² po čitaocu
 - 3,0 m² za naučni rad
 - 8-10 m² po zaposlenom, za radne prostore

MEĐUSOBNA POVEZANOST PROSTORA

Standardi su regulirali i uvjete za prostore pojedinačno :

- katalog može biti poseban odjel ili u sastavu nekog drugog prostora (hala, pozajmnog odjela ili čitaonice)
- omogućiti dobru funkcionalnu povezanost između prostora za korištenje građe i kataloga, kao i između službe nabavke i obrade građe sa odjelom kataloga,

pozajmni odjel treba biti lociran blizu ulaza u biblioteku i povezan sa odjelom kataloga i magacinom knjiga,

čitaonički prostor mora biti funkcionalno vezan za prostor kataloga, pozajmni odjel i prostor za skladištenje knjiga,

dječiji odjel obuhvata prostor za katalog, informacije, čitaonicu (min. 30 sjedišta) i izložbeni prostor. U sklopu čitaonice obezbijediti prostor za grupni rad. Dječiji odjel treba da ima odvojen magacin. Optimalno rješenje je da je dječiji odjel bude izdvojen od ostalih prostora biblioteke,

magacinski prostor treba da ima dobru povezanost sa pozajmnim odjelom, čitaonicom, prostorima za bibliotečko poslovanje i dječijim odjelom. Veličina magacina treba da odgovara i prirastu fonda i da se omogućiti proširivanje ovog prostora

prostori za rad osoblja podrazumijevaju prostore za rad sa korisnicima i za ostale službe, a njihovo dimenzioniranje je regulirano u skladu sa brojem zaposlenih,

pomoćne prostorije obuhvataju : hodnike, holove, stepeništa, liftove, sanitarije, prostore tehničkih postrojenja, garaže i sl.

Literatura

BARAĆ, Dragan. Zbornik propisa o bibliotekarstvu u SFRJ. Beograd : Zajednica jugoslovenskih nacionalnih biblioteka ; Književno izdavačka zadruka „Centar“, 1987.

MIHALIČEK, Mubera. Standardi i normativi za bibliotečku djelatnost. Sarajevo : Narodna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 1991.